

János vitézében, írta Sebestyén István VII. o. tanuló, Adám, mint az emberiség képviselője az Ember Tragédiájában, írta Becker János VIII. o. tan., A magyar lyra fejlődése, írta Mogán István VII. o. tan. — A brassói róm. kath. főgimnázium két utóbbi gyűlésén Gregorius Frigyes VIII. o. t. Czuczor Gergely életét és írói működését ismertette, Thiri Lajos VIII. o. t. Jósika Miklós működését méltatta. — *Debreczeni főgimnázium*, márczius 18. A bírálók dicsérettel fogadták el a «Drugeth Katalin» cz. sikerült költői elbeszélést, melynek szerzője Gulyás István. — *Kismartoni polgári fiúiskola*, márczius 12. Ez ülésen Tompának «Levél egy kibujdosott barátom után» cz. költői episztoláját szavalták, mint versenydarabot. Győztes lett Valtay Ferencz V. o. tan. Nagy tetszést aratott Bordeaux Gézától «Dráma a tenger fenekén» cz. zenedarab előadása. Ezek után Horváth Ferencz, Hutter Béla és Csikor Károly VI. o. tanulók a «Tanulók Lapja»-nak eddig megjelent számait ismertették a tagokkal.

Rovatvezető: Csiszár József.

Csillagászatfani kérdés:

Mi a neve azon csillagképnek az északi égbolton a Kis Medve és a Kassiopea között, mely 150 szabad szemmel látható csillagból áll? Aethiopia mythikus királya, Andromeda atyja, leányával és feleségével, Kassiopeával a csillagok közé helyeztetett.

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1899. május 25.

A 19. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Számtani kérdés: 500500. **Földrajzi kérdés:** Codrus (gör. Kodros). **Képrejtvény:** Az idő nagyon sok sebet meggyógyít.

Helyesen fejtették meg: *Simonyi Károly*, Szabó Lajos, Hoffmann Géza, Kronstein Béla, Szevovszky Ferencz, Sebők Dezső, ifj. Bujdosó József, Wundszám Sándor, Nagy Kálmán, Buzáth Jenő, Techet Károly, Molnár Béla, Fisch Sándor, Róth Miklós, Reichenfeld Rezső, Kolm Aladár, Névedí Botka Andor, Lator László, Weisz Ernő, Nagy Károly, Rodowitz Vilmos, Balassa László, Jankó Béla, Katscher Sándor, Jurenák Géza, Banny Teophil, Géczy Géza, Zomody József, Luft József, Pethő Emil, Semtei Róbert, Kovács Sebestény Miklós, Fiedler Kálmán, Lechner Gedeon, Csáthy Dezső, Dada András, Szinyei Merse Zsiga, ifj. Barthonek Károly, Picker Gerő, Somossy László, Fürehtgott Miksa, Krausz Aladár, Reök István, Halmi Gyula, Glósz Ödön, Kovács Dénes, Haresa János, Lányi Rudolf, Krausz Nándor, Kinsky Jenő, Iszkrulyev Kristóf, Pappszász Tamás, Windt Lajos,

Kotschy Ferencz, Kövér Árpád, Krafka Boriska, Jakabb Gyula, Gézey Lajos, La Borda Jenő, Marx Miksa, Bergl György, Philipp Ernő, Pártos Viktor, Benkó Jenő, Teesz Lajos, Laban Antal, Gombos Bertalan, Jakab János, Komlós Imre, Laczkó Géza, Puskás Endre, Steiner Elek, Laufer Rezső és Ödön, Brummer Zoltán, Goldberger Ödön, Benisch Arthur, Schirher Zoltán, Polnitzky Leo, Unger Károly, Ember István, Simkó Lajos, Szécskay Dezső, Niegreis János, Strasser József, Gáhy Béla, Grünfeld Ferencz, Váczy József, Tóth Elek, Borosnyay Oszkár, Kehl József, Frey Zoltán, Ungár Aladár, Acs Nagy István, Schlosser Irma, Bogdán Ernő, Bohrandt Lajos, Steinschneider Ernő, Hübner János, Demjén Endre, Weiner Hugó, Tájbér Oszkár, Fejes István, Luttor Sándor, Vadas Zoltán, Stark Géza, Worlicek F., Antony Gyula, Kozsereán Gergely, Litsek Zoltán, Szabó Ferencz, Joannovits György, Miróczy Árpád, Popper Miklós, ifj. Izsák Gyula, Freyler József, Puskás Jenő, Luspay Sándor és Luspay Emil.

A kitűzött könyvjutalmat, *Aeschylus «Orestea»* cz. művet *Simonyi Károly* gimn. VII. o. t. Budapestten (Newyork-palota) nyerte el.

SZERKESZTŐI TELEFON.

F. Z. Jászberény. Érettségi bizonyítvány kell. — **S. E.** Kassa. Hol van oly lap, mely a hozzá küldött írásműveknél azt nézné, hogy előfizetőtől származik-e? Kezdő diákember ne sűrűn járjon jutalmat; tekintse jutalomnak, hogy munkája megjelenik a «T. L.»-ban. — **J. B.** Névtelen kérdézőkódolásokra nem felelünk. — **N. L.** Nádudvar. Nem a kubaiak, hanem a Fülöp-szigetek lakói harezolnak az amerikaiakkal. Ezek lapunk zártáig még nem tették le a fegyvert. — **K. G.** Temesvár. A világposta-hirdetések kitétele díjtalan. — **F. S.** Dolgozata korántsem értékelen. Szaboleska Mihály költészetét kritikai törekvéssel, lendületes előadásban méltatja, ámbár a súlykot helylyel-közzel elveti. Csak munkálkodjék bátran és buzgón tovább; munkájának lesz még eredménye. — **R. M.** Sátoraljnyhely. Bizony nagy előnye a fővárosi diákoknak a vidékiek fölött az, hogy klasszikus előadásokat élvezhetnek. De ne busuljon; vidéki színigazgatóink mihamar követni fogják a Nemzeti Színház példáját. — **R. R.** Sopron. Nyerhet, ha akár csak egy rejtvényt fejt meg. — **Ky. K.** Verseinek nyelve és rhytmusa kissé döcögő, nehékes; de elég dicséret az öné nézve, hogy ifjú éveit külföldön töltvén, ennyira magyar maradt. Szerbből fordított költeménye, «Laso átka» erősen drámai, meglepő hasonlatosságot mutat Uhlandnak «A dálnok átka» cz. költeményéhez. — **G. B.** Sátoraljnyhely. Szíves buzgóságáért fogadjuk őszinte köszönetünket. — **S. S.** Ungvár és **D. V.** Arad. A pályázat mennyiségbeli eredménye nagyon szép; százon felül érkeztek be dolgozatok. Megbíralásuk jó ideig el fog tartani. — **F. S.** Sátoraljnyhely. Beküldött diák-szólásai egytől-egyig bennfoglaltak Dobos Károly «Diákszótára»-ban. A jelzett könyvről addig nem emlékezhetünk meg, míg nem láttuk. — **T. E.** Beregszász. Sok érdekes, olykor történeti háttérű diák-anekdota kering az ifjúság között; bizony érdemeket szerezne, a ki ezeket (már az ismeretleneket és kiadatlanokat) összegyűjtené. A «T. L.» szívesen nyitná meg hasábjait az ilyen anekdotáknak.

!!! Gyűjtők figyelmébe!!!

8149 «VILÁGPOSTA»
czím alatt érdekes tartalmu képeslevelezőlap és levélbélyegűjság jelent meg.

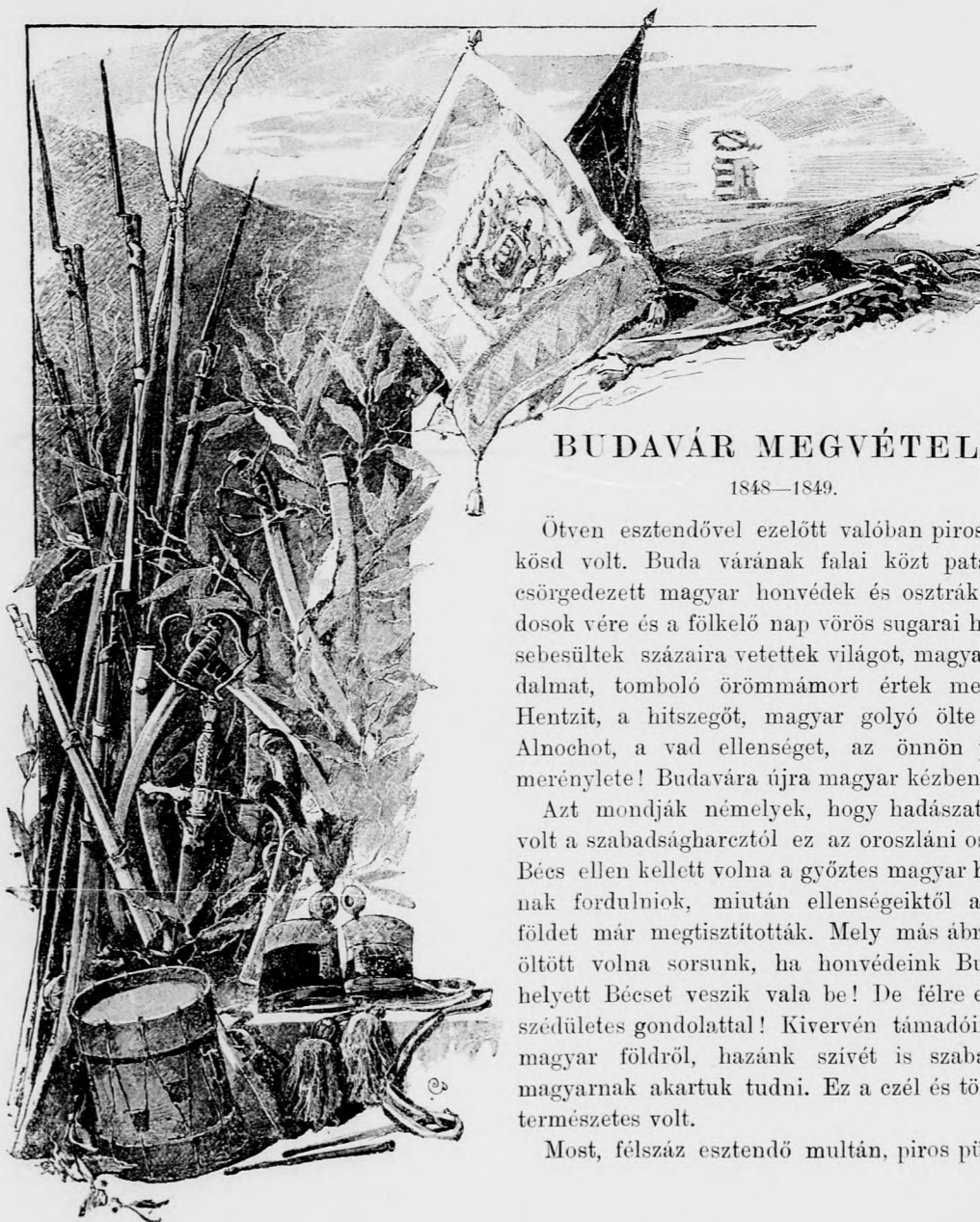
Előfizetési ára egész évre 2 frt, félévre 1 frt.
A lap kiadóhivatala **Faludi Zsigmond** előnyösen ismert levélbélyegűletében VII., *Erzsébet-körut* 28. szám alatt van.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjúsági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	SZERKESZTI	FŐMUNKATÁRS:	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 1 frt 20 kr.	Dr. RUPP KORNÉL	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre ... 2 frt 40 kr.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.		IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre ... 4 frt 80 kr.	Megjelenik minden vasárnap.		Kéziratokat nem adunk vissza.

BUDAVÁR MEGVÉTELE.

1848—1849.

Ötven esztendővel ezelőtt valóban piros püncösödött volt. Buda várának falai közt patakban esörgedezett magyar honvédek és osztrák zsoldosok vére és a fölkelő nap vörös sugarai holtak, sebesültek százaira vetettek világot, magyar diadalmat, tomboló örömmámort értek meg. — Hentzit, a hitszegőt, magyar golyó ölte meg, Alnocho, a vad ellenséget, az önnön pokoli merénylete! Budavára újra magyar kézben!

Azt mondják némelyek, hogy hadászati hiba volt a szabadságharcztól ez az oroszlan ostrom. Bécs ellen kellett volna a győztes magyar hadaknak fordulniok, miután ellenségeiktől a honi földet már megtisztították. Mely más ábrázatot öltött volna sorsunk, ha honvédeink Budavár helyett Bécsset veszik vala be! De félre ezzel a szédületes gondolattal! Kivérven támadóinkat a magyar földről, hazánk szívet is szabadnak, magyarnak akartuk tudni. Ez a czél és törekvés természetes volt.

Most, félszáz esztendő multán, piros püncösöd

ünnepén újra nagy sokadalom zibongott és Buda várának tövében. Nem harezias, hanem békés, kegyeletes, a nagy évfordulót áhitattal ünnepelő. Galambösz, roskadozó aggastyánok, kik mint ifjak részt vettek a titáni ostromban; szabad polgárok és a lelkes fiatal nemzedék. Koszorút tesznek a honvédszoborra, és szent hevülettel ünnepelnek.

Mely változása az időknek! A legjóságosabb és legszeretettebb uralkodó határozása folytán az évforduló előtt letűnik Szent György teréről az ellenségnek állított monumentum, a multnak e gyászos emléke. Ámde büszkén emelkedik Budavár megvevőjének, a névtelen és halhatatlan harcosnak, a honvédnek szobra, éles szablyával markában diadalra rohan, a szabadság nemtője megkoszorúzza és érczaján mintha kiáltás kelne:

Budavára a miénk! És a miénk is marad!

*

Komárom felszabadítása után csak Buda vára volt az egyedüli pont, melyet az ország belsejében még az osztrákok tartottak megszállva.

Május 2-ikán Görgei fővezér 31,000 emberből álló seregével Buda ostromára megérkezvén, részint Ó-Buda, részint pedig a Buda körül fekvő hegyekben és völgyekben ütött tábor.

A budai várba 4500 főnyi osztrák sereg szorult. *Henczi* Henrik tábornok volt a parancsnok; alatta *Alnoch* mérnökkari ezredes, *Scharpon* tüzérőrnagy, *Pollini* és *Gorini* mérnökkari századosok állottak. A bástyákat 200 ágyú védelmezte; közülük azonban csak 74 volt használható. Miután erről a seregről méltán föl lehetett tenni, hogy a majdnem tízszeres túlerő láttára haszon-talan vérontásra nem gondol s a várat tisztességes feltételek alatt fel fogja adni: *Görgei* egy férfias hangon irt levélben felszólította *Henczi* tábornokot, Budavár parancsnokát, a vár feladására, — de az erre adott válaszból azt lehetett érteni, hogy a vár birtokába könnyű szerrel alig lehet jutni.

Erre eleinte *Kmelty* tábornok fél hadosztálya lön kiküldve a vár alján fekvő vízmű elfoglalására, de a támadás ideje kémekek által elárultatván, a rohamoszlopokat a várhegy oldalán oly iszonyú tüzeléssel fogadták, hogy honvédeink minden vitéségük ellenére is visszavonulni kényszerültek.

Nem maradt egyéb hátra, mint a várat rendes ostrom alá venni, és e czélra a bástyák valamelyik részén rést lövetni. Az e czélra kiszemelt helyen és időközben Komáromból megérkezett ostromütegek megkezdték működésüket, mire

Henczi Pest városát azon ürügy alatt, hogy onnan a vár felé lövéseket intéztek, több ízben, nevezetesen május 12-én és 13-án, órákig bombáztatta és lövette. A Dunasoron álló épületek nagyobb része lángba borult, s miután a várfokáról folyton oda intézett lövések miatt az oltás lehetetlenné vált, az égő épületek végképen elpusztultak.

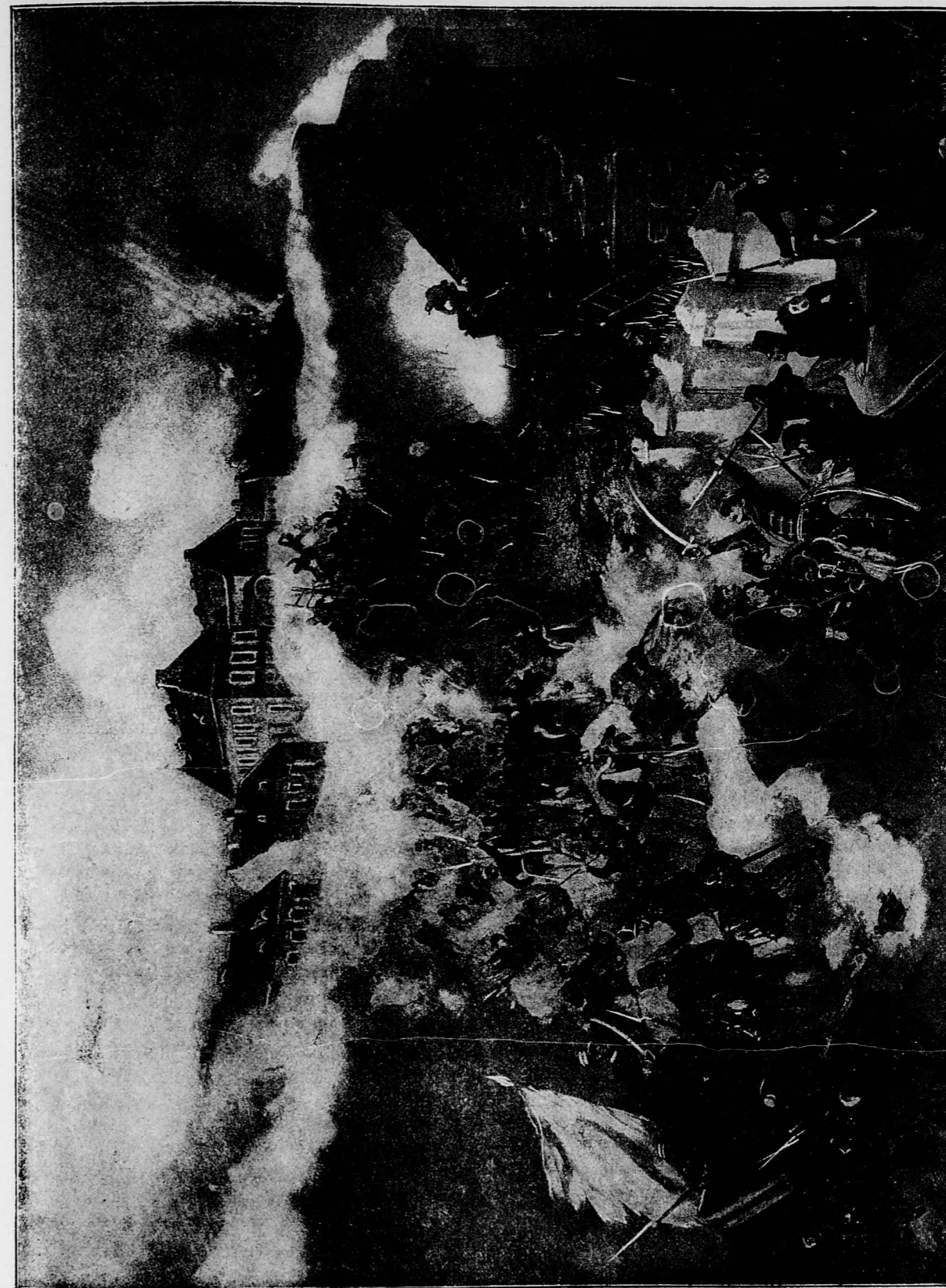
Ezt tette *Henczi*, noha *Welden*, az osztrák hadak fővezére, egyenesen Pest városának kiméltetésére utasította.

A fővezér elhatározta, hogy május 16-án rohamot intéz a vár ellen, mely kísérlet azonban szintén rosszul ütött ki. Ez alatt a réstörő ütegek folyton működtek, s már előre ki lehetett a napot számítani, melyen majd a résen való rohamnak sikerülni kell. Május 20-ikán *Pollini* kapitány egy 24 fontos ágyugolyótól mellén találva, elesett.

Az elhatározó támadás május 21-én reggeli 1/2 4 óraker történt. Előtte való napon és éjjel valamennyi ostrom-üteg szakadatlanul tüzelt, különösen pedig éjjel után két óraker oly erővel folyt a tüzelés, hogy a helyőrség csak ritkán felelt egy-két lövéssel. Az első támadást *Knezić* tábornok hadteste intézte a Bécsi-kapu ellen. Maga a tábornok nem vett benne tétleges részt, mert tulajdon testvéröccse az osztrák helyőrség soraiban szolgált. Mindazonáltal a támadásra való intézkedéseket esapatjai számára ő adta ki.

A Szent-Gellért-hegy felől való bástyákat s egyszersmind a vár főkapuját a mellette lévő várkerttel együtt, *Aulich* tábornok rohanta meg. *Kmelty* a Vizivárosban újra a vízvezeteket iparkodott hatalmába keríteni, *Nagy-Sándor József* tábornok az első hadtest gyalogságával a budai hegyek oldalán lévő rést és ennek tájkát egészen a Nándor-kaszárnyáig támadta meg. A harez legválságosabb pontja természetesen a *Teleki-ház* alján lévő résnél volt, melyen a támadó honvédeknek fölfelé kellett rohanniok, a nélkül, hogy a bástyák mögött fedett helyen álló osztrák katonákra lőhettek volna. Az iszonyú kartács és puskatüz már másfél óráig tartott, midőn eleinte egyes oszlop, utóbb több zászlóalj a mostani udvari istállók és *József* főherczeg lakása szomszédságában lévő térre benyomult. Itt aztán csak a szurony és puska tusa végezték a nehéz munkát, mindkét félnek sem ágyúzásra, sem pedig lövésre nem lévén érkezése. *Henczi* tábornok eleste után, kit a Szent-György-tér közepén több golyó egyszerre mellbe talált, az ellenállás alább szállt és alig egy félóra múlva végképen megszűnt.

Mialatt a várban az elhatározó harez dühön-

BUDAVÁR OSTROMA 1849 MÁJUS 21-ÉN. — A HONVÉDEK TÁMADÁSA A TELEKI-HÁZ ALJÁN LEVŐ RÉSTRE.

gött, Alnoch mérnökkari ezredes a már előbb a lánchíd budai partoszlopánál elhelyezett nagyobb mennyiségű löporral a lánchidat légbe akarta röpíteni. A felrobbant puskaporos hordók azonban inkább kifelé hatottak, s az óriási erejű gránit-oszlopok érintetlenül maradtak. Maga Alnoch ezredes ezen herostrátes merényletnél életét vesztette, és Hentzivel együtt a budai temetőbe jutott.

Budavár ostrománál 625 osztrák katona esett el és sebesült meg; a honvédek közül 368-an elesetek és 720-an megsebesültek. Ezen utóbbi szám, tekintettel az ostrom hosszú tartamára és a két ízben meghiúsult rohamokra, túlságosnak nem mondható.

KENYÉR ÉS BECSÜLET.

Regény az ifjúság számára.

Irta Gaal Mózes. Illusztrálta Neogrády Antal.

Télen a két imosztor isten tudja honnan fát szedett össze, mert Jóska a meleg szobát szerette. A kofák harmadnap panaszra mentek a rektor-professzorhoz, hogy valaki a sátraikból léceket lopott el.

A Sólyom-fiúkat bezitálta a rektor-professzor, s azt mondta nekik, hogy úti-lapot köt a talpukra.

Jancsi Jóskát vette vallatóra, s kisült, hogy a kényes fiú beszélte reá az öcseseit, hogy szerezzenek fát.

Jóska tagadta, de a bátyja oly haragosan nézett reá, olyan felháborodással szólott a hazugságról, hogy Jóska is elszégyenkezett, s megfogadta, hogy többé nem tanítja rosszra öcseseit.

A milyen hirhedtek voltak a kisebb Sólyom-fiúk, éppen olyan híres volt a nagy Sólyom fiú. A professzorok úgy bántak vele, mintha nem is diák lett volna. A természetrajz és fizika tanárai maguk mellé vették, s versenyeztek egymással, hogy melyik dícsérje jobban. Adtak neki módot arra is, hogy pénzt szerezzen, kisebb diákokat tanított, a muzeumban dolgozott, s hogy a kisebb Sólyom-fiúk csintalanságait nem büntették meg nagyon, abban is volt Jancsinak érdeme.

Vasárnaponként kimosdatta, kifésültette az öcseseit, rájuk parancsolt erős-kegyetlenül, hogy tisztítsák meg a csizmájukat, s elvitte őket sétálni jó messze. Figyelmeztette őket a természetre, magyarázgatta nekik a növényeket, mesélt a bogarak életéről. Jóska még csak hallgatta úgy a hogy, de a két ifjabbik vágyakozva nézett a

madárfészkekre, s alighanem jobban szeretett volna a fákra mászkálni, mint tudós leczkéket hallgatni.

Jancsi nem könyörült rajtok, s még az uzsonnai czipóhoz és szalonnához is juttatott az épületes leczkéből, hanem azért a fiúk szerették Jancsit. Őt tartották a legerősebbnek és legokosabbnak az egész kollégiumban, sőt a legkisebbik Sólyom fiú azt hitte és vallotta, hogy Jancsinál az egész világban nincs erősebb ember.

Az erdei patakon egyszer úgy vitte át az öcseseit, hogy kettőt felültetett a két vállára, a harmadikat az ölébe vette. Holmi kamasz oláh pásztor beléje kötött az erdőszélen, azt félkézzel úgy a földhöz vágta, hogy még a kutyái is megsiratták.

Csak azt nem tudta Jóska megérteni, hogy miért nem pipázik Jancsi, mikor neki már a kollégium törvényei szerint szabad volna pipázni.

Bezzeg Jóskát már a kisebb Szentiványi fiú reákapatta a cigarettázásra, csak hogy nem volt pénze dohányra.

— Jancsi, miért nem pipázik maga? — kérde egy alkalommal a bátyjától.

— Mert szegény fiú vagyok.

Ez volt a rövid, de okos válasz.

A Sólyom-fiúk sokat tanakodtak ezen s végre ők is megállapodtak abban, hogy ők csakugyan szegények, mert sem új ruhájuk, sem kikeményített ingök, még egy nyomorult ezüst órájuk sincs. Pénzt is egy-egy krajczárkát látnak, ha Jancsi ad nekik ezeruzára, füzetre.

Hja, a szegénység bántotta Jóskát, mert neki rengeteg sok kívánsága volt.

Sokszor rajta kapta a bátyja, hogy a fiú levelet irt titokban a mamának, s pénzt kért tőle válogatott ürügyek alatt. Jancsi eltűnődött öcsese jövőjén és nagyon szomorú volt az arcza, mert sejtette, hogy a kényes Jóskát az élet erősen meg fogja majd leczkétetni.

A ki boldogulni akar, az tápláljon sok szép büszke vágyat a szívében, de tanulja meg jó korán, hogy a szép, büszke vágyak csak munka árán valósíthatók meg.

VII. FEJEZET.

Isten veled vén kollégium!

Tizenkilenc diák ült az ünnepi lakománál.

Eljött a szigorú rektor-professzor is, ott volt a fizika és természetrajz két tanára, hogy elbúcsúzzanak az «érett ifjak»-tól.

Nekem úgy tetszik, hogy ennél ez alkalomnál ünnepélyesebb és meghatóbb nincsen az ember életében.

A család, melyet nyolcz, sőt néha tizenkét esztendő összéb-összéb szoritott, egymáshoz szoktatott, összegyűlt még egyszer, hogy vigadjon és szomorkodjék. A küzdelmes ifjúkor küszöbére léptek, a faragott, tintafoltos padoktól elbúcsúztak, a kollégium kapujának az ajtaján nem fognak többé szívzorongva bekopogtatni: most már a maguk uraivá lesznek.

A Szentiványi fiú szépsugarifjúvá serdült, kaczkias bajuszkája ki van pödörve, rózsabimbó van a kabátja gomblyukában, s a mamája huszonöt forintot küldött a mai búcsúestére. Kovács Sándor, a méla arcú papfiú poétikus tósztot fog mondani a rektor-professzorra, mely egész virágos prédikációvá dagad, s majd Halleben rengeteg tudós theologussá válik. Schön Náci kampós orra alatt gyér sárgás szőrszálak serkedeznek, mire ügyvéd lesz, keeskeszakállat ereszt és pápaszemről fog gondoskodni. Csobók Feri megelégszik a postatisztséggel, a vékonypéznű Gondos Imre építész akar lenni. Nagy matematikus volt, s eddig is ő reperálgatta a Szentiványi aranyóráját, pedig az még a század elejéről való. A pufók Tuzsér Jancsi jogásznak készül, s valahol Hunyadban járásbíró szeretne majd idővel lenni, hogy jó sokat vadászhasson. Mind jókedvűek. Az iskolaélet száz meg száz apró története elevenedik

meg emlékezetükben, s mihelyt Kristófi, a tréfás örmény belekezd a krónikába, még a leendő theologiae professzor, Kovács Sándor is nagyot kaczag.

Az asztal szegletén ül Sólyom Jancsi. Tisztes séges fekete ruhája van, bozontos haját is úgy a hogy rendbe szedte, az arcza sem nem bús, sem nem túlságosan vig, keveset beszél, de szívesen hallgatja társait. Szerette őket mind. Alig van

közülök olyan, a kit egyben-másban meg nem segített volna a nyolcz év alatt, de olyan egysincs, a kitől valaha valamit kért volna.

A rektor-professzor oda szól hozzá:

— Sólyom János, emlékszik-e előtt nyolcz esztendőre?

— Emlékezem, tanár úr, hálásan emlékezem.

— No... no, nem azért mondtam. Szépen eltelt az idő, fiam, és hasznosan felt el.

Ekkor felállott Kovács Sándor és ékes prédikációt mondott a rektor-professzorra. Hasonlította őt 1. a tenger hullámain hanykódó hajó erős kezű kormányosához; 2. az elhanyagolt kert

ügyes kezű kertészéhez; 3. párhuzamba állította Hanniballal, Sokratessal és Aristotelessal, s végül azt indítványozta, hogy az Úristen éltesse a derek rektor-professzort az emberi kor legvégső határáig.

Hát ez a beszéd szép és meglehangú volt, s a rektor-professzor felelt is reá röviden és velősen, Szentiványi pedig intett a cigányoknak, hogy húzzák reá a tust.

Folytatólag kijutott a beszédből minden tanár-

— SZERVUSZ JANCSI! . . . SZERVUSZ!

nak, felelt is mindenik, ki a mint tudott: bőlesen és szeretettel, röviden vagy hosszan.

Egyszer csak feláll Szentiványi s jelentős pillantást vetett a társaira, mintha azt akarta volna mondani, hogy most olyan dolgot cselekszik, melyhez hasonló a diákok életében nem gyakran szokott előfordulni.

— Tisztelt uraim, — így kezdé a szót — a mit én most mondok, az nyolcz év óta nyomja a szívemet. Évről-évre jobban éreztem, de éreztük mindnyájan, hogy van egy társunk, a kinek mi mindnyájan adósai vagyunk. Nem csak a karja, de a szíve is erősebb, mint a miénk; úgy néztünk reá, mint az osztály vas-oszlopára, mi gyermekek voltunk még, mikor ő már férfiú volt közöttünk. Úgy dolgozni, mint ő, s úgy szeretni, mint ő, nem tudott közöttünk egyik sem. Dolgozott magáért, dolgozott három öcseseért, dolgozott minden barátjaért. Ő volt a legszegényebb s mégis ő volt a leggazdagabb közöttünk; ha valakit a földhöz vágott, az sohasem felejtette el, s ha valakinek a kezét barátilag megszorította, azt sem felejté el soha életében. Mondjuk meg neki most a szemébe, hogy Sólyom Jancsi te voltál nekünk a büszkeségünk, s az Isten téged áldjon meg!

Sólyom Jancsi erős kezében reszketett a pohár és szeméből kibugygyant a könny, a mint sorjában hozzá jöttek a tanuló-társai és megölelték, a mint hozzá jöttek a tanárok s megszorították a kezét, s maga a szigorú rektor-professzor is megtörülgette a papszemét...

Még a cigányok is elfeledték, hogy tust húzának reá, ilyesmit régen vagy talán sohasem láttak még.

Aztán mélységes csend lőn a teremben.

Sólyom Jancsi érezte, hogy ezt neki szó nélkül hagynia nem lehet. Egyszerre az eszébe ötlött minden, de minden, a szíve hevesen dobogott. Így állott fel, így kezdett beszélni:

— Bolondok vagytok fiúk... Nem érdemeltem meg, hogy így reám piritsatok. Ha valakit a földhöz vágtam, ő maga akarta ezt, én nem; ha valakit szerettem, csak azt tettem, a mit a szívem parancsolt, engem azért felelőssé ne tegyetek. Hanem van ennél okosabb dolog is a világon, fiúk, s ez az, hogy menjünk neki bátran az életnek, s ne feledjük el soha, hogy ezek a derék emberek, a kik velünk nyolcz esztendőn át fáradoztak, elvárják tőlünk, hogy becsületet szerezzünk nekik és a kollégiumnak. Dolgozzunk erős lélekkel és dolgozzunk becsülettel; a mindennapi kenyér Isten nagy ajándéka, ne várjuk azt ingyen

ajándéknak, hanem jutalomnak, melyet ki kell érdemelnünk; dolgozzunk lelkesedéssel, s ne csupán kötelességből. Csak úgy áldjon meg minket az Isten, ha így gondolkodunk és így cselekszünk.

Ezek a komoly, igazságos szavak az általános jókedvben később elvesztették a nagy jelentőségüket, de Sólyom Jancsi a szívéből — a lelkéből mondotta, és az ő szíve, lelke olyan tiszta és becsületes volt.

A Szentiványi fiú pezsgőt rendelt s még Schön Nácival is brudert ivott, pedig Schön Nácinak az apja a Szentiványi apjának a sáromberki korcsmáját tartotta bérben, s így, mint árendás fiú ekkora tisztességre korántsem tartott számat.

A fiúk énekeltek és csókolóztak. A rektor-professzor összes tekintélyét vetette latba, hogy a vállukra ne emeljék a jókedvű fiúk, mikor tizenegy óra tájban elbúcsúztak tőlük. A fizika professzora hiába tiltakozott a szeretetnek erőszaka ellen, őt székestül együtt felemelték, s attól nem félhetett, hogy felborítják, mert a szék két hátsó lábát a Sólyom Jancsi erős keze fogta meg.

Mikor Szentiványi és a leendő postatiszt a cigányt kezdték csókolgatni, s neki vallották meg, hogy a latin dolgozatot ezernán húzták fel az udvarból, s hogy Sólyom Jancsi hétnek csinálta meg a számtani dolgozatát; akkor már pirkadt a hajnal, s az öreg kontrás kezéből kiesett a vonó, ő maga pedig javában horkolt a szögletben.

Tizenkilenc fiatal katona vidám muzikaszóval indult neki annak a harcznak, mely az életben várt reájuk. Vajha sokszor, nagyon sokszor buzdulna fel így a szívök, mint most, lenne meg ez a lelkesedésük, s a «Rákóczy-induló» tüzes akkordjai kísérnék végig az életen!...

Másnap délelőtt Sólyom János elbúcsúzott a rektor-professzortól, s az ő két kedves tanárától kiknek nemesak tanítványa, hanem munkatársa is volt.

A rektor-professzor azt mondta:

— Aztán, ha jó barátira van szükséged, fiam, emlékezzél meg rólam.

És nézett az ifjúra mélyen, hosszasan a szemébe, megveregette a vállát.

— Eredj, ... eredj, téged nem féltelek a fővárostól, nem féltelek a szegénységtől.

— Az öcséimet nagybecsű jóindulatába ajánlom rektor-professzor úrnak.

— Jól van, jól; ha nem viselik magukat tisztességesen, majd kidobjuk őket... hehehe!...

Érzékeny volt a búcsú a természetrajz tanáráról.

Az öreg megölelte Jancsit és elkezdett sirni:

— Legalább tanár lenne belőled, fiam, hogy visszakerülnél ide, én szívesen mennék nyugalomba ma is, ha neked kellene helyet csinálnom.

A vén kollégium udvarát, a kis tanuló szobát még egyszer megnézte. Nyolcz esztendőnek minden örömét átérezte újra, s aztán felült egy szekerre, mely elviszi őt Kornózig, s hihetőleg jól meg fogja rázni, mert nem ruganyos, hanem löcsös szekér.

Mennyire várhatják őt oda haza?...

— Gyi te fakó!... — rikkantott a tövisi felszékely-féroláh kocsis, s a két mokány ló esendesen poroszkált végig az enyedi piac rovátkos kövein.

A Szentiványiék négyes fogata büszkén kanyarodott be a szászvárosi útról, s az úrfi lengette a kalapját:

— Szervusz Jancsi!... Szervusz! A viszontlátásig Pesten! (Folyt. köv.)

AZ ORINOCON FÖLFELE.

Irta Verne Gyula.

22

— Franciaia származású? — kérde Helloch.

— Nem; spanyol a czudar, de Franciaország-ból hozták Cayennebe.

— Mi a neve?

— Alfonz.

— Alfonz?... Lehet, hogy álnév — jegyzé meg Paterne.

— Nem, az igazi neve.

Ha Helloch ebben a pillanatban Jorresre nézett volna, bizonyára nem kerüli el figyelmét, hogy megrezzent. Ugyanis a spanyol úgy intézte a dolgát, hogy mind közelebb férközött a beszélgetők csoportjához. Nyilván mindent akart hallani.

Eppen abban a pillanatban, a mint Helloch hátra fordult és Jorrest észrevette, Martial felkiáltott:

— Micsoda, Alfonznak hívják azt a nyomorultat!... Tehát Alfonz? És ön azt mondja, hogy spanyol és azt mondja, hogy Franciaországból hozták Cayennebe?

— Szórul-szóra igaz.

— Akkor én jól ismerem azt a hitványt. Ott szolgált a Kermor ezredes ezredében, s többszöri lopás miatt haditörvényszék elé került. Eppen az én áldott, derék ezredesem állította oda, mert javíthatatlan gazember volt, még kémkedésen is rajta kapták. A haditörvényszék deportálásra ítélte, s a czudar nem átalotta fenyegetőzni, boszút esküdött Kermor ezredes ellen.

Csakugyan ez az Alfonz volt a cayennei rab,

a ki onnan évekkal utóbb megszökött, s a rabló quivos-ok élére állt.

Jean ezt hallva nem állhatta meg, hogy ne sirjon. Arra gondolt szegény, hogy atyja talán ennek az elkeseredett ellenségének a kezébe került, s az bizonyára irgalmatlanul megölte.

Helloch és Assomption megvigasztalták Jeant. Honnan is tudhatta volna meg a rablófőnök, hogy Kermor ezredes elhagyta Franciaországot s az Orinoco vidékére jött. Ez bizony nem valószínű, s azért kár oly nagyon aggódni a miatt, hogy Kermor ezredes az Alfonz kezébe került.

Egyébiránt erről úgy is meg fognak győződni. Holnap folytatják az utat San-Fernando felé; a falcák rendben vannak, s hogy a veszélyt kikerüljék, arra majd lesz gondjuk.

Assomption meghívta vendégeit búcsúlakomára, s a kis társaság vidáman töltötte együtt az estét a vendégszerető ültetvényes családjával.

Elbeszélgettek jóízűen és csak tíz óra tájban készülődtek fel.

Az Assomption-család visszakisérte őket a falcához, s ott elbúcsúztak egymástól meleg kézszorítással a — legközelebbi viszontlátásig.

Assomption úr e szavakkal fordult Hellochhoz:

— Helloch úr, ha önök visszamenet a három venezuelai tudóssal esetleg találkoznak, szoritásak meg a nevemben Miguel úrnak, az Orinoco lelkes védőjének a kezét, hanem a másik kettőnek ne; kiáltásak a fülökbe: «éljen az Orinoco, éljen az a hatalmas folyam, mely az én ültetvényeimet öntözi!»...

V.

A marha-csorda és a villamos angolnák.

Másnap reggel elindultak Danacoból. Utasaink jó kedvűek voltak, s bizvást számítottak arra, hogy Santa-Juanába szerencsésen megérkeznek. Adja az Isten, hogy Esperante atya nyomra vezesse őket, s hogy a rabló quivos-okkal ne legyen találkozásuk.

Az elindulás reggelén Kermor Jeanne így szólott Helloch Jakabhoz, a mint egyedül voltak:

— Helloch úr, ön nemcsak az életemet mentette meg, hanem mindent elkövet, hogy atyámat föllelhessem. A szívem tele van ön iránt hálával. Sohasem fogom visszafizethetni azt, a mit érettem tesz...

— Kedves kisasszony, ne beszéljünk háláról. Honfitársak között csak kötelességről lehet szó. Ez nekem szent kötelességem, s én teljesíteni fogom a kötelességemet.

— Hátha új, s az eddigieknél nagyobb veszélyek várnak reánk, Helloch úr?

— Attól nem félek. Ha pedig a sors úgy akarná, egy okkal több, hogy a Kermor ezredes hős leánya mellett maradjak. Hogy én kegyedet elhagyjam... kegyedet — e szavakat olyan pillantás kísérte, mely a fiatal leánynak a szívéig hatott, — nem, arról ne beszéljünk...

— Helloch úr, ... csak azt akartam, csak azt kellett megmondanom... az ön nagylelkűségével

visszaélnem hálátlanság volna. Egyedül akartam ezt az utat megtenni... a jó Isten utamba vezérelte önt... ó áldassék érette a jó Isten neve!... de mégis...

— Előre, kedves Jeanom, — hadd szólítsam úgy, mint ez előtt — előre a megkezdett úton! Ha csak a veszélyektől félt engem, s egyéb oka ninesen arra, hogy elváljunk —

— Istenem, hát hogy is gondolhat ilyet?...

— Nos hát, akkor fel új bizodalommal és új reménységgel!

Többé szó se legyen arról, hogy elváljunk! Előre!

Jeannenak erősendobogotta szíve, mikor a «Galinetta»-ra visszatért; Hellochot pedig ezekkel a szavakkal fogadta barátja:

— Fogadnék arra, hogy Kermor ezredes leánya megköszönte az iménteked mind azt, a mit érette tettél, s kért, hogy ezentúl ne tedd ki magadat az út veszélyeinek...

— De én nem hallgattam reá és soha, de soha sem fogom őt elhagyni! — mondá Helloch rajongó lelkesedéssel.

— No no, merész egy szó volt! — jegyzé meg Paterne mosolyogva s a vállára veregetett barátjának.

A két falca egyelőre akadálytalanul haladt felfelé az Orinoco. Az előre jelzett akadályok majd később fognak következni. Számos apró sziget mellett eveztek el, s estére megérkeztek Bayannon szigetéhez. A két kormányos abban állapodott meg, hogy holdvilágos éjjel lévén, tovább folytatják az utat s csak holnap reggel kötnek ki, hogy megpihenjenek.

Helloch megkérdezte, hogy nem kell-e valahol zátonytól félniök.

Valdez megnyugtatta őt:

— Biztos út ez, uram, s főleg az éjjelt kell e kedvező széljárással kihasználnunk. Jókora utat megethetünk egy éjszaka.

Nem is történt semmi baj, s reggel a két falca Tremblador sziget tájkán állapodott meg, a hol Chaffanjon annak idején egy értelmes és szolgálatra kész négerrel, — Ricardonak hívták — ismerkedett meg. Ez idő szerint Ricardo nem tartózkodott Tremblador szigetén, úgy látszik jobb földet szemelt ki, s oda költözött háznépestül.

— Sajnálom, hogy nem találkozhatunk Ricardoval — mondá Helloch, — ő bizonyára megmondta volna nekünk, hogy hol köszál Alfonz mostanság.

Ekkor a spanyolhoz fordult, s kérdezte tőle:

— Mondja csak, Jorres, nem halott maga San-Fernandóban valamit arról a cayennei szökevényről, a ki a rabló quivos-ok élére állt?

— Hallottam, Helloch úr — válaszolt a spanyol.

— Az Orinoco felső vidékén garázdálkodik vajjon?

— Alighinném. Mindössze egy bandáról beszéltek.

— Úgy van, úgy, Jorres, s annak a bandának valami Alfonz a kapitánya.

Ezt a nevet most hallom először az életemben — mondá a spanyol.

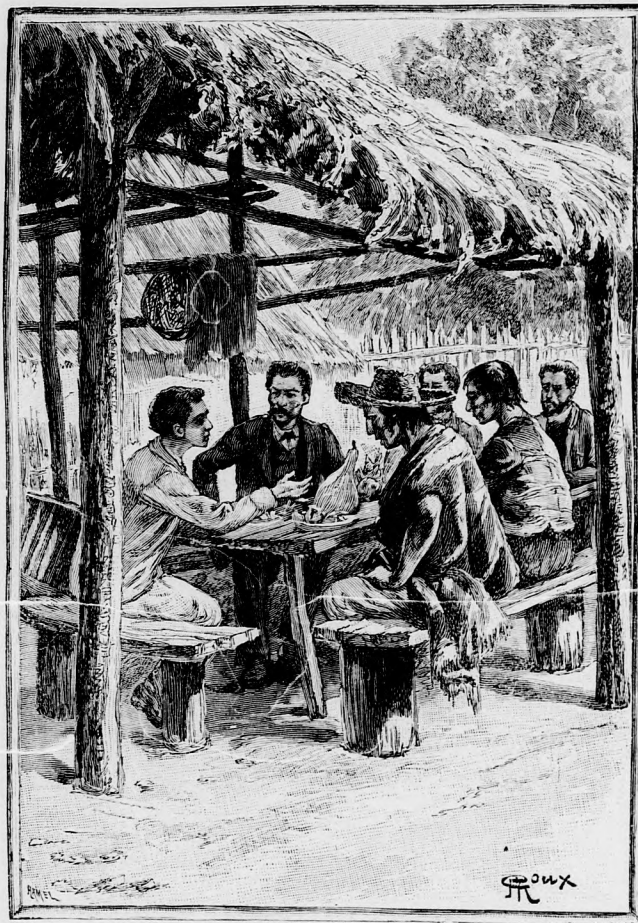
Hogy mi a rabló quivos-okkal találkozunk, arról nem is lehet

szó, mert úgy hallottam, hogy az utóbbi időben Columbia felé vették az útjukat, s ott próbálnak szerencsét.

Lehet, hogy Jorresnek igaza volt, mindazonáltal utasaink nem feledkeztek meg arról, a mit Assomption kötött a szívére. Résen voltak.

A két falca haladt felfelé, egyik kis szigettől a másikig jutottak, s estére szerencsésen megérkeztek Caricha szigetéhez.

A szél elállott, s merthogy a hold sem bukkant fel, a kormányosok kikötöttek, mert nem volt tanácsos a sötétségben folytatni az utat. (Folyt. köv.)

VIDÁMAN TÖLTÖTTE EGYÜTT AZ ESTÉT.

Heribald utána mondotta, hogy tudta.

A szentgalleni hőbortos barát.

Irta Gaal Mózes.

Úgy történt, nem másképp, hogy a húnok híre ismét csak feltámadt idegen országban. Szájrol-szájra adták, s mindenik toldotta.

— Iszonyatos arezuk fel van hasogatva, oda vannak növe lovaik hátához, nyilaikat lövik száguldó lovakon, s jaj annak a földnek, hova lábaikat egyszer reá tették, bizony nem nő azon fü, de ember sínesen, a ki velök élve szembe merne szállni. Nevök megsejélték, magyaroknak hívják. Ó Uram teremtem, ments meg jámbor néped magyarok nyilatól, magyarok karjától!

Köböl rakott templom hideg köveire arezzal leborulnak és így fohászokodnak.

Történt pedig egyszer, jó sok idő múlva, hogy Árpád megtért őseihez s pihent új haza földjében, történt vala mondom, hogy az egyik vezér vitézi kalandra németföldön jára. Úzte a forró vér, úzte nyugtalanság, s kívánatos vágya a kalandozásnak. Harez, ha nem akadna és vitézi próba, úgy hívek, elalszik az ősi vitézség. Kenyerökké vált már háború viszálja, s nyugat kincse sem volt megvetendő zsákmány.

Elérkeztek vala egy tágas, szép völgybe, a völgynek végében, magas domb tetején ódon falak között sok százados háza állott barátoknak.

Hiába volt köfal, hiába vaspánttal erősített kapu, tölgyfából faragott, de bizony, hogy híret vették a barátok ellenség jöttének, szörnyen megijedtek, s biztatták egymást, hogy ne maradjanak ott, mert a magyar őket egyenként megsüti, megsüti egyenként, s egyenként megeszti.

Az öreg pap, kinek engedelmeskedtek, ugyancsak nem vette tréfára a dolgot, hanem parancsolta:

— Bizzuk a kolostort Mennybéli Atyánkra, magunk pedig fussunk szomszéd erős várba, mert bizony hajszálon függ élete annak, a ki itthon marad, kit a magyar itt kap.

Mindenki elfutott, csak a félkegyelmű Heribald barát ült veszteg s forgatta kezében olvasóját buzgón.

Szólott sietősen a barátok feje, mikor őt így látta:

— Siess, fiam, velünk, itt ne találjon az emberevő magyar.

Felelé Heribald jámbor képpel:

— Én nem; sarum talpa immár lekopott, mást kértem, de hiába kértem, nem adtak. Azért is itt maradok biz' én, mert ha mind elmentek, örzetlen maradna az egész kolostor.

Sem kérés nem használt, sem parancsoló szó, Heribald ott maradt, hogy őrizze a vén kolostor falait.

Gyenge elméjünek tartották, azértan imádkoztak érte és ott hagyták szépen Isten oltalmára.

Heribald pediglen várta, hogy jöjjenek a szörnyű magyarok, s ha tetszik, süssék meg, ha tetszik, egyék meg, de ő saru nélkül egy tapódat sem tesz ki a kolostorból. Ült az ajtó mellett s szemelgette szépen olvasója szemét, s imát morzsolgatott.

Jöttek a magyarok, s a vezér döngette buzogányával a kolostor kapuját:

— Nyisd ki, pap, a kaput!

Heribald letette olvasóját, ment és kaput nyitott szépen, mintha mondta volna:

— Régóta vártalak, jó, hogy megjöttetek.

Jámbor ábrázattal úgy álla előttük, mint aki félelmet szívében nem ismer.

Megszólalt a vezér:

— Beszédjét nem értjük ez emberállatnak. Hozzátok a papot, a kit minap fogtunk, az tud a nyelvünkön és ezét is érti.

A fogoly pap aztán megértette ötét, s annak rendje-módja szerint így beszéltek:

— Hol vannak a papok?

— Hol, jó helyen vannak, püspök városában, ott megtaláljátok.

— Miért maradtál itt egyedül?

— Nincs sarum, lekopott a minap mind a két lábamról, a fapapucs pedig feltöri a lábam. Aztán bitangjában csak nem hagyhattam itt az öreg kolostort.

Kaczagott a vezér ezen a beszéden, s mondá vitézeinek:

— Ujjal se bántsátok ezt a jámbort, mondom, mert esze hiányos.

Azután kérdezte:

— Nosza, jámbor, vezess a kincses kamrába, mert vagyon sok kincse keresztény papoknak!

Heribald vezette, hova parancsolták. Azt sem mondta, hogy van, azt sem mondta, hogy nincs. Azért vannak annyian, hogy majd megkeressék.

Keresték... keresték, sehol sem találták, pedig a kolostort tüvé tették érte.

— Hová dugtátok el, beszélj, vagy!... Nem mondta tovább a vezér, mert Heribald arezára hirtelen tekintett, és azon az arezon nyilván való vala a nagy együgyűség.

— Hol van a pinczék?

— Azt már megmutatom — vigyorgott a barát, mert a abort szerette, s gondolta magában, ha ők isznak, nyilván én is ihatom majd.

Sok derék hordó volt a pinczében telve tüzes borral, mert a jámbor atyák tudták: e földi dolgok közt mely nagy áldás a bor.

Egyik magyar legény nehéz buzogánnyal beveri fenekét legnagyobb hordónak csak legénykedésből vagy azért, hogy tudja, vagyon-e benne bor. Bizony színiültig volt, mert a repedt deszkán vékony sugarakban kifelé csordogált.

Nosza kapja magát együgyű Heribald, kezét reá teszi a magyar vállára is így lezékelteti:

— Megállj te, ne locsold el a legjobb bort, bizony szomjan veszünk, ha innét elmentek, az egész kolostor.

Ezt sem vették zokon hóbortos baráttól, mert, hogy szörnyen tetszék nekik bátorsága, kiváltképpen pedig kövér ábrázatán a furesa vonások.

— Ne busulj te, sógor, — vigasztalák őt meg — szomjan te nem veszel, megitatunk téged, kolostor borából annyi kijut néked a mai áldott nap, hogy holtod napjáig nem felejtéd azt el.

Ugy is cselekedtek, a mikép mondták. Lakomát esaptak a kolostor kertjében, minőt nem láttak még az öreg, szent falak. Juhokat levágtak, ökröket sütöttek, hordókat görgettek fel a nagy pinczéből, szaporán azokat csapra verték, s Isten szabad ege alatt fűbe heveredtek, hogy hozzá lánának ingyen áldomáshoz.

Heribald csak nézte, miként iszszak meg papok drága borát, miket évek alatt gyűjtöttek össze a jámbor hivektől szent adó fejében. Görbe túlkök váltak ivópoharakká, minden magyar újra töltötte meg, s aztán emelé szájához, mikor a szájától elvette: nem vala esőppnyi bor sem benne. Így tudták ők inni, a derék legények.

Csak nézte Heribald távolabban állva, s maga sem tudta mint, de közelebb lépett, merthogy neki is már kiszáradt a torca hosszú ácsorgásban. Egyszer csak megszólalt:

— Ille nék, azt tartom, hogy abból a borból nekem is adjatok, mert nyilvánosságosan én volnék a gazda.

— Gazda ugyan nem vagy, borotvált pofájú, hanem azért igyál, magadébból ingyen. Itt a túlök, hajtsd ki, hadd lássuk, bírod-e?

Heribald istentől egy titkos fohászszal bocsánatot kére a mián, hogy ime pogánnyal egy edényt emel szájához, azonban átvette a borral telt túlköt, s inni akart abból. Csakhogy egyik magyar elrántja szájától és reá kiált, hogy:

— Nem tudsz emberséget? Mielőtt a bortól nedvesülne szájad, köszönts fel a túlköt azokra, kik adták. Ezt mondd, német: Iszom magyar jóvoltára! . . .

Heribald utána mondtotta, a hogy tudta; kaczagják-e, nem-e mit se gondol azzal, csak öreg kortyokban szedi be a jó bort, és mikor végső csepig mind magába szedte, Isten bocsássa feleszü bűnét, de még ráadásul csettint is utána, bizonyosságul annak, hogy jó volt bizony az, csupán egy a hja — kicsiny bor fér belé a magyar túlökbe.

A fogoly német pap imádkozik halkán, Heribald bűneért imádkozik nyilván, a ki nem átalott egy túlökéből inni Istent nem ismerő pogány magyarokkal.

Izes falatokat osztogatnak széjjel, parázson sült czombját a kövér birkáknak, s a mint hozzá látnak a magyar vitézek, Heribald is int, hogy afféle jóféle neki sem ártana.

Észre veszi ezt a magyarok vezére, s ekképpen kiált fel széles jó kedvében:

— Adjatok a papnak, mert csurog a nyála. Német birka lába őt is kövértse, látjátok ösztövért szegény, mint a haresa, éhen meg ne haljon szemink láttára, mert rossz hírét költi vendéglátásunknak.

— Jere no közelebb, szegény német, s egyél. De jól lerágd a húst erről a nagy esontról, mert ha le nem rágod, bizony végezetül megetetjük veled ötven birka esontját.

Heribald ettől sem riadt vala vissza, hanem közejük ült komoly ábrázattal, s mohón hozzá látott a birka czombjának. Emberül lerágtá a sült húst a esontról, és mikor lerágtá, oda nyujtá, nézék, maradt-e hús rajta.

Vállát veregették a vidám legények, dicsérték a fogát, s újra megkinálták kolostor borából. Ne mondja, hogy fősvény volt a magyar gazda.

Mikor vége volt a pompás lakomának, a szilaj legények esonttal dobálóztak, egymást czeleozgatták, néha-néha pedig Heribald felé is röpült egy-egy darab. De oda se neki, bölcsezen túrte, s vissza dehoggy dobta volna.

Majd sipot fuvának, dobok repedeztek, s érczes hangon kezdtek előbb harczy nótát, azután vigabbat, a mint magasabb lett barátok borától a legények kedve.

Heribald hallgatta, kezét áhitattal hasán összehette, mint a jámbor lélek, ki immár kibékült Istennel, emberrel. Ivott is, evett is, sok böjtölés után kivette volt részét a két földi jóból, a mint eddig soha, mert a vén gvardián nem osztá bő kézzel az ételt meg a bort.

— De nem addig van az! — kiáltott fel egyik, a mint reá veté szemét a barátára. — Velünk ettél, ittál, vendégszámba mentél, izibe velünk is énekelj, kövér pap, ha nem-szijas, vágok a hátad hájából.

Heribald az égre tekint nagy ijedten, int, hogy nem ért hozzá, nem neki való az, Isten szolgájának, de hiába való kopasz ő mentsége.

— Azt fűdd, a mit szoktál, de velünk énekelj!

Heribald énekelt, énekelt jámboran, mert mintsem hátából szijas hasítsanak, zsolozsmát zenegeni Istennek is tetszőbb.

Azon közben pedig a kolostor bora még jobban felszállott vitézek fejébe. Rendre felugráltak, módos, formás lábbal tánczra penderültek, igazándi tánczra, olyan magyar tánczra, melynek méltósága van és nemes tüze. Dobogott lábuknak alatta a mező.

Jámbor Heribaldnak ezt is nézni kellett, de nemcsak hogy nézte, gyönyörködött benne.

Nem pihent az ördög dévaj magyarokban, mert nagy móka-mester a bor gőze, ime rá mordul az egyik bámuló barátára:

— Halljuk a fapapucs kopogását, német; puha fűbe ugrálsz, nem kopik a talpa. Ugorj egyet-kettőt, perdülj német tánczra. Nem is első, bizony

megforgatja, hogy Heribald feje beleszedül furesán.

Ha őt a gvardián így meglátta volna! . . . Pedig a gvardián, ha ő reked ottan, maga is aligha nem így járt volna.

A mint legjavában vigadoznak vala, messziről harsogva tárogatósipnak öblös hangja támad.

Tánczoló legények megállanak mindjárt, fűben

MIKOR JÖTTÖK VISSZA, JÓKEDVÜ LEGÉNYEK?

nem is lesz utolsó, magyar a némémet hogy meg-tánczoltatja.

Szabódnék Heribald, a szemét forgatja, de kikötni nem mer, ki merne kikötni tüzes legényekkel, ha azt nem akarja, hogy szijas vágjanak háta közepéből.

Sipszóra, füttyszóra, pajkos énekszóra nagy ügyefogyottan ide-oda ugrál, hogy merő nevetés, rég nem látott tréfa, s amint igyen látják a jó kedvü ficzkók, ez is megforgatja, az is

heverészők menten felugrálnak, fegyveröket kapják, pányvás lovaikat előkeresgélük, s tíz perc multán állnak indulásra készen, mert társaik hívják új hadi próbára, vitézi kalandra:

Egyedül marad a kolostor lakója, néz utánok jámbor Heribald, és — Isten bűneül neki, szegény fejének ne vegye, — gondolja magában: Mikor jöttök vissza, jó kedvü legények? . . .

Így esett, nem másképp, szentgalleni eset.

A MAGYAR KATONAI ÉRDEMREND NAGYKERESZTJE.

A mint tudjuk, az 1848/49-iki magyar katonai érdemrend nagykeresztjének csillaga, a szabadságharcz lefolyása alatt Bem Józsefnek, az erdélyi hadak fővezérének és Görgei Arthurnak, a hadsereg főparancsnokának adományoztatott.

Bem Józsefnek 1849 április elején a rendjelet Boér Antal vezetése alatt egy küldöttség vitte Debreczenből Szász-Sebesre. Bem halála után a török kormány ezt a jelvényt Kossuth Lajosnak, mint a rend nagymesterének, visszaküldte.

A csillagot Kossuth az erdélyi háromszéki muzeumnak ajándékozta, hol azt mai napig is őrzik. Az ezután készült rajzot közöljük itt.

Görgei Arthur Budavár bevételé után a rendjelet nem fogadta el, mivel, — mint mondá, — ő csak kötelességét teljesítette, ezért pedig kitüntetés nem jár. Utóbb a csillag a magyar nemzeti muzeumba került. Az 1848/49-iki emlékek kiállításán egy harmadik csillagot is bemutatnak, melyet, miután a nemzeti muzeumban lévő jelvény-nyel tüzetesen összehasonlították, ezzel alakjára és súlyára nézve tökéletesen azonosnak találták.

Ebből azt kell következtetni, hogy eredetileg három egyforma példány készült, melyek annak idején Laky pesti ezüst- és aranyműves műhelyéből kerültek ki. A harmadik kinek volt szánva, arról biztos tudomásunk nincs; valószínűleg Klapka György tábornoknak és ideiglenes hadügyminiszternek akarta adni a kormány. A csillag tömör ezüsből készült és művészeti szempontból tekintve is nagybecsű.

Bem.

A gyorsírás történetének főkorszakai.

A *Tanulók Lapja* számára írta Goldziher Károly.

II.

Brighttól Gabelsbergerig.

A reformáció nemsokára általánosan elterjed, a vallási felvilágosodással karöltve jár az általános művelődés fejlődése és a kultúra több ágában kezd újra felmerülni a megrövidített írás szükségisége is. A tironi jeleket rendszernek tekintettük ugyan, mert találtunk benne némely törvényszerűséget. Az igazi rendszer azonban csak a második korszak első jelensége; első rendszernek mondjuk azért, mert törvényei sokkal egyöntetűbbek és nem annyira önkényesek, és mert másrészt erről már tankönyv, tehát rendszerbe szedés útján bírnak felvilágosítással. Az új rendszer több ember nevéhez fűződik; sokan Ratchliff néven emlegetik szerzőjét; azonban egy oxfordi kézirat biztosít arról, hogy az igazi szerző: *Thimothius Bright*, a ki a gyorsírásról (ang.: shorthand) irt művét 1588-ban nyújtja át Erzsébet királynénak és a szerény orvostudor jutalmul csakis a «Cicero» melléknevet kéri. Kérélmé mutatja már, hogy ő voltakép a ciceroi, vagyis a tironi jeleket tette rendszerének alapjává; de ő már nem szótagokat, hanem betűket jelöl rövidben, vagyis már a szavakat tényleg kiírja. Annyiban marad Tiro tanítványa, hogy jelei még geometrikus alakok és innen van az, hogy az ily fajta gyorsírást geometrikus vagy matematikai írásnak is nevezik. Brightet az újabb időben az irodalom terén is nagyra becsülik, mert több angol és német tudós szerint az ő gyorsírásának köszönhetjük Shakspeare halhatatlan műveinek kiadását. Ezen időben ugyanis a szerző darabjának tulajdonjogát teljesen ráruházta az előadó színtársulatra, mely üzlete érdekében nem engedte meg a darabok kiadását. Mikor pedig a közönség a darabokat olvasni is óhajtott, a könyvkereskedők úgy oldották meg a kérdést, hogy gyorsírókat alkalmaztak, kik olcsó pénzen Bright rendszerével leírták a színészek élő beszédét. A színészek megvesztegetése igen drága multság lett volna és így az ő diktálásukra nem lehetett számítani. Különben is a szabad ég alatt és a nagyon számos közönség előtt játszó színész kényszerült hangosan és lassan beszélni, mi az utánírást nagyban elősegítette. E téren erős versengés keletkezett, a kiadások szaporodtak és sokszor a költő neve nélkül egész teljességükben adták ki a darabokat. Mindezeknek valóságát bizonyítják a következők. Sok irodalmi helyből kitűnik, hogy Angolországban ez időben igen el volt terjedve a gyorsírás, egy német forrás szerint még a nők is művelték. Sőt sok előszóban maga az író panaszkodik, hogy az előbbi kiadások mily tökéletlenek, mi csak a gyorsírók hibáján múlik. Legérdekesebb azonban a kutatóknak ama bizonyítéka, hogy az első kiadásokban egymásután mutattak ki oly hibákat, melyek Bright rendszerének töké-

letlensége miatt keletkeztek. Így azon szavak, melyek jelei a gyorsírásban hasonlítanak vagy sokszor megegyeznek (elsősorban a kötőszavak), a nagy quarto-kiadásban folyton fel vannak cserélve egymással; némely szó helyén valamely más hasonló hangzású áll; a színváltozásoknál, mikor a gyorsírónak a színpadra kellett néznie, igen tökéletlenek a feljegyzések, stb. stb.

Bright rendszerét Angliában Willis, de leginkább Mason Vilmos tökéletesítette és csakhamar felmerültek az utánzók Német- és Franciaországban is. Igen nagy hibája volt a rendszernek a magánhangzók bonyodalmas jelölése; ezen különösen *Taylor Samuel* segített, a kinek rendszere még jobban tökéletesítve, a mai angol gyorsírás alapja lett. Taylor a magánhangzókat a szó elején nem jelöli, a szó közepén pedig a keleti írások mintájára pontokkal vagy vonalakkal a mássalhangzó jelen kívül jelzi a vokálist. Nem is sorolhatjuk fel mindazon férfiak nevét, kik Taylor rendszerét tökéletesíteni óhajtották, már azon egyszerű oknál fogva sem, mert a legtöbbnél ez csak kísérlet maradt és nem vitték előre a gyorsírás ügyét. A gyorsírás leginkább a már említett három országban terjedt el és habár Taylor rendszere magán hordta az angol nyelv jellegét, mégis ezt ültette át Bextin Péter a francia, Mosengeil Ferencz pedig a német nyelvre. Mindkét mestertől sok új betű és jelvény származik.

E második korszakot a geometriai írás tökéletesítése és első sorban egész rendszerbe foglalása jellemzi. A geometriai írás legnagyobb baja a betűk komplikált alakjában rejlett; az írás nem követte a kéz megszokott irányát; ez egy szóval inkább rajzolás, mint írás volt, úgy hogy ily rendszerrel sohasem voltak képesek a szóról-szóra való utáníráásra. Mint a régi egyiptomiaknál a hieroglyphák szükségessé tették egy kursív írás megalkotását, azonképp ugyanezt látjuk a gyorsírás történetében is, melynek legközelebbi nagy fejlődési mozzanata az, hogy a geometriai írás helyébe a graphikus írás lép. Ez írás alapfogalata Gabelsberger agyában fogamzott meg; ő a gyorsírás újjáteremtője.

III.

Néhány szó a mai gyorsírásról.

A III. korszakban a gyorsírás majdnem minden országban rendszeres művelésre talál. A politikai szónoklat egyrésztől, másrésztől a közélet számos ága teszi szükségessé, hogy a nyilvános hatóságok is kezükbe veszik az ügyet. Társaságok alakulnak, iskolákban tanítják a gyorsírást és ezt államilag szabályozzák. Évről-évre kedvezőbb a statistika. Hogy a gyorsírás ily nagy fontosságú tényezővé vált, az első sorban két férfúnak érdeme; e férfiak rendszere nálunk is első helyen áll és e két rendszer egy egész újfajta gyorsírást képvisel. A két mester: *Gabelsberger* Ferencz Xaver (1789—1849) és *Stolze* Ágost Vilmos (1798—1867)

az első az úttörő, az utóbbi a mélygondolkozású folytató és sok tekintetben a tökéletesítő.

A rendszerek újításait a következő pontokban foglalhatjuk össze: 1. Az eddigi geometriai írás helyébe a graphikus írás lép; a betűket többet nem alakokkal, hanem a rendes írásból vett vonalakkal jelölik, sokszor genialis módon megrövidítve a rendes írás illető betűjét. Ezzel egyrészt az írás válik gyorsabbá, mert a kéz megszokott irányában mozog, másrészt az átültetés más nyelvekre könnyebb, mert a betűk jelölése nem hangzás szerint megy, hanem a betű alakja szerint; egyszóval az alap nem a fonográfia, hanem az ortográfia. Stolze betűi sokban megegyeznek Gabelsberger betűivel; a ki ebben hibát lát, az nem mélyedhetett el kellőleg a rendszer egyéb tulajdonságaiba.

2. Nagy újítás történt a magánhangzók jelölésében. A magánhangzó kiírása szükségtelen, mert a mássalhangzón kívül vagy rajta történik a vocálisra az utalás. Gabelsberger a magánhangzók kiejtésében felismerhető hangmagasság szerint emeli vagy süllyeszti mássalhangzóit; Stolze az első mássalhangzó helye által jelzi már az első magánhangzót, a mennyiben egy alapsora van és a szavakat az első vokális szerint ehhez viszonyítva három sorban helyezi el; ha továbbá ugyanazon magánhangzó ismétlődik, a megkezdett magasságban marad, ha nem, emeli vagy süllyeszti betűit. Az alhangú magánhangzót vastag, a felhangú vékony kezdőbetű jelöli.

3. A két mester átlátja, hogy a gyorsírás nemcsak a politikának, hanem a közéletnek gyakorlatában is szükséges; ezért oly gyorsírást adnak, mely mindkettőnek megfelel. Ezt úgy érik el, hogy rövidítéseikben és jelvényeikben mindkét szükségletet tekintetbe veszik és a rövidítések csekély használatával *levelező írást*, fokozatos használatával pedig jobban *vita vagy országgyűlési írást* adnak. Gabelsberger rövidítéseiben Tiro mintáját követi: vagy egész ismeretes mondatokat, vagy csak szótagokat rövidít. Stolze rövidítéseiben sokkal tovább ment, az ő vitaírásában már minden csakis rövidítés.

A graphikus írás központja Németország; a geometriai írás Angliában és Franciaországban marad használatban. Angliában a tudós *Pitman* Izsák (1813—) tökéletesíti Taylor rendszerét és a fonografiát veszi alapul. Franciaországban a Duployé-féle rendszer az általánosan elfogadott, ez is a régi Bertin-félének tökéletesítése. Magyarországon a század elején alig beszéltek magyarul, ha nyilvános működésről volt szó; innen van az, hogy első önálló rendszerünk, melyet még a múlt században *Gálthi* István készített, nem terjedt el. A forradalom idejében sokan a huszas években Danzertől átdolgozott Taylor-féle írást használták, vagy önálló rendszereket állítottak fel. Igazi gyorsírásunk azonban csak azon idő óta van, mióta *Markovits* Iván Gabelsbergernek, s *Fenyvessy* Adolf Stolzenek rendszerét ültette át.

Mindkét rendszernek igen sok hive van és nem

egyszer merült már fel a szenvedélyes gyorsírók közt az a nehezen eldönthető vita, hogy melyik rendszer az üdvezítőbb? Ezen érdekes kérdéshez a következőkkel járunk:

A két rendszer közt való lényeges különbséget legjobban a mesterek műveinek czime mutatja. 1834-ben jelenik meg Gabelsberger első könyve, ily czimmel: «Anleitung zur deutschen Redenzeichenkunst», 1843-ban pedig a «Satzkurzung»; 1840-ben adja ki Stolze híres könyvét: «Theoretisch-praktisches Lehrbuch der deutschen Stenographie». Gabelsberger a *praxisra* gondolt első sorban, Stolze az elméletnek is meg akarja adni a magáét. Theoretikus alatt érti pedig azt, hogy a rövidítéseket és kihagyásokat ő nem önkényesen, hanem mindig alapos nyelvtani szabályok szerint eszközli. Gabelsberger ezt írja egy levelében: «Stolze úr a művészet feladatát tisztán gépies úton akarta megoldani», míg magáról azt mondja, hogy ő arra törekedett első sorban, hogy leírassa mindazt, a mit hall. Stolze rendszerének ezen alapvető törvénye, mely a nyelvtant tartja irányadónak és a jelölések kapcsán, egy rendszernél sincs oly vaslogikával kerestülve; azért nem egész alapos azon támadás, hogy nála sok a jelény. Ezen egyrészt az új Stolzeisták már nagyban segítettek, másrészt a jelények oly logikusan vannak megteremtve, hogy az észbentartásuk nem okozhat nehézséget. Ebben Stolze Gabelsberger felett áll; de egyéb hibái miatt műve nem terjedt el annyira, mint a genialis úttörőnek rendszere. Gabelsberger legnagyobb előnye az, hogy ő egyszerű módszerrel, nem pedig háromszorossal jelöli a magánhangzókat. A mi véleményünk szerint Gabelsberger levelező írása az ő rendszerében tökéletesebb Stolze levelező irásánál, azonban a vitairás, melynek legvégső czélja a szóról-szóra való követés, Stolze genialis rövidítéseivel ennek rendszerében sokkal előnyösebb és ügyesebb.

Ezt a kettőt tökéletességében semmi más nem éri utól; pedig újabb időben körülbelül 150 új rendszer keletkezett; ezek között sok ügyesen oldja meg a kitűzött czélját; ám ezen szűk keretek közt nem terjeszkedhetünk ki ezekre is. A jövő úttörőre, a IV. korszak megalapítójára vár az a feladat, hogy egy egységes rendszerre foglalja össze a két legtökéletesebb rendszert: hogy eltüntesse a megzáfolt hibákat és megfeleljen minden követelménynek!

MAGYAR BÉLYEGGYÜJTŐ

V. Május havi újdonságok.

Angol-Guyana.

A múlt évben kiadott öt különféle értékű jubileumi bélyeg közül a mellékelt két érték felülnyomással jelent meg. A 10 centes bélyeg, mely a «Kaieteur» vízesését ábrázolja, két színű és

pedig a középrész szürkéskék s a körzet téglavörös. A 15 centes szintén két színű, de a «Robaima» hegyet ábrázoló kép rozsdavörös,

körzete kék. A rajtuk levő «Two Cents» nyomás fekete. Metszésük finom s tisztán kivehető a bélyegeken mind a felhőzet, mind a folyó. Két színű nyomás, fehér papír, szegélyzet szám 18 1/2. Aczélmetszet mindkettő. *Levélbélyegek.* 10 Cents: szürkéskék és téglavörös. 15 Cents: rozsdabarna és kék, mindkettőn fekete átnyomással az ideiglenes «Two Cents» érték.

Északi Borneo.

A forgalomban levő 24 Cents értékű bélyeg «Postage Due» fekete felülnyomattal ellátva pótbélyegül használtatik. A czimer s az azt tartó két bennszülött, valamint az egész belső rajz kék s a körzet, t. i. a feliratok és érték barnáslila. A hozzánk beküldött bélyeg teljesen használatlan. *Pótbélyeg.* 24 Cents barnáslila és kék bélyeg «Postage Due» fekete felülnyomással.

Negri Sembilan.

Egy új, de ismét ideiglenes értékű bélyeget kaptunk. Negri Sembilan ugyanis a Malakka félszigeten levő maláji állam, hol legújabbban az angol pénzegység lépett forgalomba. A mellékelt képen látható tigrisfej lilaszín, a név és régi érték kék, az új érték «Four Cents» fekete nyomással áll a tigris feje fölött. (4 Cents = 1 Penny.) Kétszínű nyomás, fehér papír, vízjegy: korona és C. A. szegélyzetszám: 14. A régi érték 8 Cents. *Levélbélyeg.* 4 Cents fekete nyomás 8 Cents értékű lila és kék színű bélyegen.

Sirmor.

Nyolcz új, rézmetszetben készült bélyeg látott napvilágot ez ázsiai államban. Négyen a rádzsah feje látható, ezek a külföldi forgalom számára készültek, négyen pedig az állam czimerét képző elefánt, ezeket a belforgalomra használják. E nyolcz bélyeget két-két példányban Ujváry honfitársunk küldte be, kinek Bombayban virágzó

üzlete van. Színes nyomás, fehér papír, szegélyzetszám 15. Vízjegy egyikben sincs. *Levélbélyegek.* 3 Annas zöldessárga. Elefánt. 4. Annas sötétzöld. Elefánt. 8. Annas világoskék. Elefánt. 1. Rupia narancssárga. Elefánt belföldi forgalomnak 3. 4. 8. Annas és 1. Rupia, rádzsah fejével, ugyanoly színekben, mint az előbbieket, külföldi forgalomnak.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

A *Nyelvőr* áprilisi füzetében Szilasi Móricz török és magyar szókat egyeztet össze; Tolnai Vilmos régi magyar jogi szólásokat (kőti magát valamire, kötelelet vet, kötélben hagy) fejteget; Körösi Sándor az *ügymint* használatát *mind-mind* vagy *valamint-ugy* helyett röjja meg. Paál Sándor egy, a esiksomlyói ferenc-rendiek könyvtárában őrzött régi nyelvenlékünket ismerteti: 1537-ben nyomtatott könyvecske ez, mely a pálos barátok rendszabályait adja elő latin és (a latinul nem tudó testvérek kedvéért) magyar nyelven. Zolnai Gyula bebizonyítja a *fegyvernek* szó ősi voltát. Az irodalom rovatban Molnár Albert naplójáról és a Mondolat meg Felelet új kiadásáról esik szó. Nagyszigethi Kálmán folytatja helyreigazító tallózását a Nyelvtörténeti Szótárban. A májusi füzet *Simonyi* Zsigmondnak nagyérdéki akadémiai felolvasása nyitja meg, melyben az elévült vagy látzólagos idegenszerűségeket szedi hatalmas koszorúba. Csapódi István a *vörös és piros* használatát, Réthelyi Prikkel Marián az *arcél és személy* szavakat fejtegeti. Vikár Béla egy régi magyar ráolvasást tesz közzé, Sassi Nagy Lajos a legújabb magyar bibliafordítást bírálja, összehasonlítván a régi Károli-féle ó-testámentommal. Az összehasonlítás a régi javára üt ki. A nyelv-művelés-rovatban a szerkesztő érdekes vitába bocsátkozik Tóth Bélával. Szokás szerint bőséges és eleven a Nyelvtörténeti Szótárhoz való adalékok, magyarázatok, helyreigazítások, népnyelvhagyományok rovata. Ez utóbbiban tovább folyik László Géza-nak derék dolgozata a zilahvidéki nyelvjárásról.

VEGYESEK.

Perczel Mór, szabadságharcunk vitéz tábornoka, e hó 22-ikén 88 éves korában elhunyt. A megdicsőült hősről jövő számunkban fogunk bővebben megemlékezni.

Görgey felkiáltása. Kenedi Géza legutóbb a Petőfi-társaságban a sportokról olvasott föl egy társadalmi tanulmányt és abba ezt azt az érdekes adatot szőtte be: 1896-ban a milléniumi nagy sportünnepélyen jelen volt az agg *Görgey* Arthur is, szabadságharcunk hadvezére. Mikor a szabadyakorlatoknál 15 ezer ifjú egyszerre emelte fel a karját, e látvány annyira elragadta, hogy sirva fakadt és így kiáltott föl:

— Ujjászületett az én elveszett hadseregem! . . .

Életmentő diák. Szombathelyen történt a következő eset, mely a legszebb fényt veti egy tanulóifjú önfeláldozó derékségére. A Gyöngyös partján játszódott egy czipésmester hat éves leánykája, játszás közben megcsúszott és a megáradt folyóba zuhant. Lakása ablakán keresztül meglátta ezt *Stirling* Ernő főgimnáziumi VIII. oszt. tanuló, kirohant és habozás nélkül a fuldokló gyermek után ugrott. A Gyöngyös azonban oly rohamos folyású azon a helyen, hogy mindkettőjüket magával sodorta és a derék diák életével fizette volna meg jólelkűségét, ha ott nem terem Koth Ferenc lakatoslegény, ki őt a megmentett gyermekkel együtt partra segítette.

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Kapuzárás. Melegre válik az idő, közelednek a vizsgák és az iskolai esztendő vége — velük berekesztődik az önképzőkörök működése is. Egyre-másra érkeznek hozzánk a *záró-ülésekről* szóló tudósítások, melyeken a pályázatok eredményét kihirdetik és az érdemeseket megjutalmazzák. Sok reményesség, öröm és fájdalom fűződik ezekhez az évzáró ünnepélyekhez! A fájdalomat kivált az érettségiző ifjak érzik, kik bánatosan hagyják ott az önképzőkört, a diákoknak e dédelgetett intézményét, azt a kört, hol zsöngé irodalmi tevékenységük fesledezett. Bizony szíves-örömmel magukkal is vinnék, ki az életbe, az átmenet ridegségének enyhítéséül!

De álljanak itt a következő intézetek önképzőkörökének ünnepélyes záró-ülései:

Nagyszombati főgimnázium, május 13. Az ünnepély műsorát szép zeneszámok élénkítették. A versenyszavalságnál a komoly szavaltat díját Laczkó Elek VIII. o. t. nyerte el «A fejedelem monológja»-nak, a vidám szavaltat díját Pless György VI. o. tan. Tompa Mihály «Az én lakásom» című költeményének előadásával. A pályázat eredménye a következő volt: AVörösmarty-dolgozatért járó jutalmat Laczkó Elek VIII. o. tan. kapta. Az Iliásból való műfordítás díját Fischer Béla VII. o. t. vitte el. Végül az önképzőkörök zenekar szervezője és betanítója Kábdebó Ernő VII. o. tan. a szorgalmi díjban részesült. — *Körmöcbányai* főreál, május 21. A záró-ülést a város intelligenciájára nagy számban látogatta meg. Tokaji Nagy Kálmán vezető tanár szép beszédet mondott, Schwarz M. és Baesó tanulók a «Marót bán»-ból szavaltak dialógust, Schwarz M. szabadságharcunk előzményeiről olvasott föl. Kiosztották a pályadíjakat is. Este Pszotka Ferenc tanár számos közönség részvéte mellett felolvasást tartott Budavár visszafoglalásáról. —

Kolozsvári róm. kath. főgimnázium, május 14. A működés bezárása nagyszabású hangversenyelvtörténet. Horváth Emil báró ifj. elnök búcsúbeszédet tartott. Lengyel Boldizsár VIII. o. t. «A kovácsok sztrájkja»-t (Coppée) szavaltta, Gaal László VIII. o. t. «Petőfi a Hortobágyon» melodramát adta elő. Az énekszámok közül nagy tetszést aratott a vegyeskartól előadott «Werner búcsúdala» a «Säkkingeni trombitás»-ból. — Debreczeni ref. főgimnázium, május 14. A titkár jelentéséből kiderült, hogy a lefolyt év kiemelkedik az utóbbi évek közül. Sok sikerült szavaltat hangzott el, az írásművek közül pedig 7 került emlékkönyvbe. A pályázatok eredménye a következő lett: az esztétikai pályadíj felét Szabó S. VIII. o. tan., a történelmi kérdés pályadíját Végh József VIII. o. tan., a fizikai pályadíjat Dienes Pál VII. o. tan., a latin műfordítás díját Gulyás József VI. o. t., a német műfordítás díját és az elbeszélés jutalmának felét Oláh G. VII. o. t., a költemény díját Rácz L. VIII. o. t., a művészeti pályadíjat Zalai B. VII. o. tan. nyerte meg. Ezután Birta István elnök tisztársai nevében is beadta lemondását. Végül megválasztották a szüneti fentartóbizottságot.

FEJTÖRŐ.

Rovatvezető: Oszisár József.

Számtani kérdés:

Egy kertésznek 1000-nél kevesebb gyümölcsfája van. Ha egy-egy sorba 37 fát ültet, 8 darab marad elültetlenül; ha egy-egy sorba 43 fát ültet, 11 darab marad hátra. Hány darab fája van a kertésznek?

Történelmi kérdés:

Mi a neve azon városnak Lengyelországban a Bug mellett, a hol Kosciuszko 1792 július 17-ikén legyőzte az oroszokat?

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1899. június 1.

A 20. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Történelmi kérdés: Codrus (gör. Kodros). Természetráji kérdés: Fehér golya (ciconia alba). Képrejtvény: Egy gondolat bánt engemet.

Hehyesen fejtették meg: Simkó Lajos, Roszkof Béla, Wágner László, Szabó Ferencz, Goldmann Arthur, Ács Nagy István, Kerékgyártó György, La Borda Jenő, Haas Imre, Gyárfás Gyula, Osztróvszky József és Antal, Vissi Ferencz, Banny Teophil, A kismartoni állami polgáriskola önképzőköre, Philipp Ernő, Szécskay Dezső, Weisz Hugó, Pláger Leó, Hübner János, Horváth Dezső, Tóth Elek, Antony Gyula, Borosnyay L. Oszkár, Tompos Endre, Lechner Gedeon, Puskás Endre, Jakabffy Tibor, Lítsek Zoltán, Iszkulyev Kristóf, Grünfeld Ferencz, Vadas Zoltán, Krausz László, Deutschländer Samu, Kehl József, Hiller Jenő, Jurenák Géza, Géczy Géza, Steiner Izidor, Tájber Oszkár, Zimmermann testvérek, Szabó Lajos, Valentényi Gáspár, Schwarz Gábor, Molnár Béla, Várdai István, Techet Károly, Jankó Béla, ifj. Izsák Gyula, Strasser József, Glasner Győző, Bauer József, Joannovits György, Zomody József, Manchs Elemér, Miróczky Árpád, Niegreis János, Elemér Elek és

József, Tille Gyula, Harcsa János, Herresbacher Dénes, Lator László, Wanka Károly, Katscher Sándor, Weiner Hugó, Kelemen Imre, Fejes István, Somogyi Gyula, Buzáth Jenő, Róth Miklós, Nagy Károly, Ditrői Puskás Jenő, Bohrandt Lajos, Tolly Elemér, ifj. Bujdosó József, Freyler József, Schirhel Zoltán, Kokics Mihály, Czirbusz József, Reichenfeld Rezső, Gombos Bertalan, Worlicsek Frigyes, Dragovits István, Maldonyi János, Kunetz Béla, Krafka Boriska, Marx Miksa, Biró Endre, Laban Antal, Krausz Nándor, Kozsereán Gergely, Pártos Viktor, Gulovics Andor, Jakabb Gyula, Labancz László, Wirtschafter Béla, Polnitzky Leo, Demjen Endre, Péter Rezső, Tóth Albert, Szeremley Császár Loránd, Fisch Sándor, Biss Jakab, Lédeczy Sándor, Horváth Géza, Koszorús Kálmán, Steinschneider E., Grossmann Oszkár, Bogdán Ernő, Ember István, Laufer Rezső és Ödön, Csáthy Dezső, Tenner Pál, Polgár Péter, Glósz Ödön, Demel K., Windt Lajos, Vadas Zoltán, Rácz Sándor, Markó Árpád, Laczkó Géza.

A kitézött könyvjutalmat, «Serpa Pinto utazását Afrikán keresztül» (átdolgozta dr. Brózik Kornél) Jakabffy Tibor gimn. V. o. t. Kupán nyerte meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

K. P. Köszönjük. Mit csinál a zeneszerzés? — W. Ö. «Emlékezés a múlt idők után! Mily kellemest hoztak eszembe tük! Hej, ha a múltba visszanezél most, megörve látom lelkeim vágyait.» A becsületes ti névmas nem érdemli meg, hogy ily silány rím kedvéért tikká tollasítsák. — U. P. Az öreg Welden tábornok nagy sokkal emberesebb volt Henczinél és bizonyos humorral is járt el. Az ostrom előtt egy óriási löporos szekrényt helyeztetett a lánczíd közepére, hogy a pestieket megijeszesse; de a szekrény — üres volt. — Joannovits György temesvári főgimn. tanuló levelezésbe szeretne lépni egy nagy-károlyi középiskolai diákkal. — Zs. L. Bpest. Találós kérdései túlságosan könnyűek. — B. D. Losonc. A kért szám nem kapható. — Érdeklődő. Mintarajiskola és egyetemi szaktárgyak hallgatása. — Déchy Iván. Odessza. Május vége már itt van és miután ön Budapestre érkezik, a könyvnek orosz földre elküldése fölöslegesnek látszik. Látogasson meg bennünket a szerkesztőségben, örömmel látjuk és egyuttal a könyvet is megkapja. Rajta leszünk, hogy még magyar előadásokat hallgathasson. — B. P. Szeged. Versei méltónak mutatkoztak arra, hogy vadonatúj papirkosarunkat avassuk föl velük. — D. G. Nagyszében. Intézkedtünk, hogy jutalomkönyvet kapjon. — Singer Gyula, Körnözbánya. Türelmetlensége rózsát termelt. A Mózés-szoborral való megjegyzései a múlt számban világot láttak. — D. K. Budapest. Ön így folyamodik az Uristenhez:

Oh, csak azt az egyet enged meg,
Nem ágyban, párnák közt,
Hanem a harez mezején halni meg.

Ön és — Petőfi! — B. S. Budapest. Az a kívánsága, hogy a lapban külön rovatot nyissunk, melyben latin regényeket közölnénk, kissé bizarr. Azt a vezérelvet, hogy a «T. L.»-ban a hasznos a kellemessel egyesüljön, más utakon is el tudjuk érni.

MAGYAR ÍRÁSBELI FELADATOK.

Összeállította
Dr. RUPP KORNÉL,
főgymn. tanár.

Több mint ezer magyar feladatot tartalmaz
vázlatokban s kidolgozva.

Ára a 400 oldalra terjedő szép kiállítású munkának
2 forint.

Megrendelhető a Tanulók Lapja kiadóhivatalában.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	SZERKESZTI	FŐMUNKATÁRS:	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 1 frt 20 kr.	Dr. RUPP KORNÉL	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre ... 2 frt 40 kr.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.		IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre ... 4 frt 80 kr.	Megjelenik minden vasárnap.		Kéziratokat nem adunk vissza.

PERCZEL MÓR.

1811—1899.

Két nappal Budavár ostromának félszázados fordulója után a szabadságharcz dicső tábornokai-

nak egyike, Perczel Mór, örök álomra hűnyta le szemét. A nagy idők legérdemesebb hőseinek egyike volt; nem volt képzett katona és mégis, a 48—49-es tábornokok közül alig vívott és nyert valaki több esatát, mint ő. Úgyszólván a semmi-ből teremtett két hadsereget; a «Zrinyi-csapatot» 1848 őszén és egy másikat 1849 tavaszán az orosz invázió ellen. Tüzes, fürgeteges természetű, hatalmas becsvágyú ember volt, alkalmazkodni nem szeretett és nem tudott; de viszont a szíveökeréig magyar, a ki élt-halt a hazáért. «Még a naptól is zokon veszi, hogy felhőkbe és nem magyar attilába burkolózik», mondta rá valaki.

1811-ben született Bonyhádön, előkelő nemesi familiából. Gyermekkori nevelője Vörösmarty Mihály volt. «Elmondhatom, hogy testi-

leg és lelkileg tisztább és hibátlanabb ember nem volt nála soha — írja róla memoárjaiban. A mi nemes érzéseket, fogékonytágot a jó és szép iránt, s kivált hazaszeretetet és szabadelvű hajlamokat belénk a természet ültetett, azokat ő gondosan fej-

PERCZEL MÓR.